

8). Spremno se podvrgava Božjoj naredbi preko Josipa, da pred okrutnim kraljem Herodom bježi s vječnim Kraljem, svemogućim Bogom u tuđu i nepoznatu zemlju — Egipat (Mt. 2, 13—15) i vraća se istom na zapovied Anđelovu (Mt. 2, 19—21). Sama se pak Marijina poniznost izravno očituje u načinu davanja pristanka, da bude Majkom Božjom, kad je svoju suglasnost s Božjom ponudom očitovala riečima: »Evo službenice Gospodnje, nek mi bude po rieči tvojoj« (Lk. 1, 38). Kao Majka samog svemogućeg Boga hrli u pohode Elizabeti, majci Predteče vlastitog joj Sina i prva je pozdravlja (Lk. 1, 39 sl.). Ona, »koja je zavriedila, da je pohodi Anđeo i tako uzvišenim riečima pozdravi; koja je znala, da je postala Majkom Gospoda i Mesije, ne ustručava se izkazati podložnost majci Predteče«²⁰.

U Mariji, dakle, ne samo, da ne nalazimo ni traga pohotama, iz kojih se rađaju ratovi i borbe (Jak. 4, 1), nego u njoj otkrivamo u najvišem stupnju kreposti, koje su najjači uztuk svim pohotama. Samo bi ove dostajale, da je nazovemo Kraljicom mira. Njezino neporočno djevičanstvo liek je razmiricama u obitelji, koje niču većinom iz nečistoće i bluda; primjer gotovo skrajneg siromaštva Majke Božje suspreže ljudsku lakomost za bogatstvom, iz čega se rađaju razmirice u društvu; poslušnost i duboka poniznost Majke vječnoga Kralja i svemogućega Boga može da unese pokornost i sklad u društvo, snošljivost među vladare i narode. Zato s pravom slavno vladajući Kristov Namjesnik, sliedeći primjer svojih Predšasnika, stavlja nam u ovim kritičnim časovima pred oči svietli lik Bogorodice kao predmet nasljedovanja i potiče nas nek s pouzdanjem od nje prosimo dar toliko žuđenog mira.

POVIEST FILOZOFIJE I TEOLOGIJE KOD HRVATA

Dr A. Živković.

1. — Kod nas Hrvata nije do najnovijega vremena bilo skoro nikakovih pokušaja, da se sistematski obradi razvoj znanstvenog djelovanja na filozofskom i teoložkom polju. Tek u najnovijem svezku časopisa »Croatia Sacra« imamo poseban prikaz o razvitku filozofije kod Hrvata od dr T. Harapina (str. 153—172) i teologije od dr. M. Vanino (str. 200—241). Kad dosada nismo sami nastojali da dođemo do zaokružena i iscrpna priгледа ovih dviju kulturnih grana narodnog života, nije čudo, da se u znanstvenom svietu nije nigdje ni vodilo ikakova obzira o znanstvenom radu Hrvata ni u filozofiji ni u teologiji. U djelu Martina Grabmanna »Geschichte der Katholischen Theologie« (1933) nema ni spomena o Hrvatima. On spominje jedno jedino hrvatsko djelo: sistematski prikaz skolastičke filozofije od dr. Josipa Stadlera, ali i to navodi tamo, gdje govori o Mađarima i njihovom radu na bogoslovskom polju!

Zato je razumljivo, da radosno pozdravljamo oba ova pokušaja za sustavnim prikazom djelovanja naših ljudi na polju filozofije i teologije i njihova prinosa k obćem prosvjetnom i kultur-

²⁰ Knabenbauer, Nav. dj., 79.

nom napredku. Nakon ovih će prikaza biti lakše drugim radnicima ostvariti i produbiti nove poglede na važnost i vrijednost rada naših ljudi. Koje to ime spomenuto u oba ova prikaza, zaslužio bi možda, da se o njemu iznese pred našu znanstvenu javnost ne samo popis njihovih radova, nego i kritički produbljena analiza njihovih djela. Onda bi se mogla dati i kritička ocjena o obćoj vrijednosti njihova sudjelovanja u kulturnom natjecanju narodâ. A tek nakon kritičkih monografija o pojedinim periodima, piscima i njihovim djelima, može se dati i sud koji će vrijediti za poviest.

Kod nas se u znanstvenom i nastavnom radu običavalo pored stranih, tek ovdje ondje spomenuti po koje ime domaćih autora, kad se govorilo o razvoju ovih dviju spomenutih grana znanosti. A rietko se kada mogao dati cjelovit i sustavan kakav prikaz, izključivo s naših strana i zemalja. Odsad će to nastavnici moći lakše provoditi, jer će svoje slušaće moći uputiti barem na ove spomenute prikaze. Oni dakako, po priznanju samih autora, nisu podpunji. Manjka im prinos iz časopisâ, po kojima su u posljednjih sto godina razasuti znanstveni filozofski i bogoslovski članci. Trebalo bi ne samo s bibliografskog, nego i sa znanstvenog gledišta nastojati, da se kritički probere iz tih časopisa sve ono, što bi kao vrijedan prinos imalo ući u poviest. Osim »Rada« Hrvatske Akademije, naše »Croatiae Sacrae«, »Bogoslovske Smotre«, te »Časopisa za hrvatsku poviest«, »Vrela i prinosa«, dolaze u obzir od starijih časopisa »Književnik«, »Vienac«, »Nada«, »Savremenik«, »Prosvjeta«, »Serafinski perivoj« i Mahnićeva »Hrvatska Straža«. Od sadanjih časopisa: »Katolički list«, »Nova Revija«, »Život«, »Vrhbosna«, »Duhovni život« i »Glasnik biskupija bosanske i sriemske«. Ne smiju se izostaviti ni oni stručni časopisi, koji su izlazili kratko vrijeme ili od kojih je ugledao svietlo tek po koji broj. Nema sumnje, da bi u oba gore spomenuta prikaza ušlo još po koje ime i da bi prikazi s te strane bili podpuniji. Na tom poslu treba da mladi okušaju svoje sile.

Ne znam, zašto su pisci i jednoga i drugoga prikaza izostavili svoje bibliografske izvore. Da su naveli barem glavnije od njih, pružili bi budućim radnicima putokaz, kojim se imaju kretati i olakšali bi im rad. Što bi navodi bibliografskih izvora bili podpuniji, bio bi i njihov prikaz znanstveno cjelovitiji.

2. — Bila bi neosporno velika zaslug Hrvatske Bogoslovske Akademije, da ona izda na stranim jezicima (njemačkom i francuzkom) poviestni prikaz znanstvenog rada na ova dva spomenuta područja. Tim bi ostalom znanstvenom svietu pružila mogućnost, da se uputi o vrijednosti znanstvenog i kulturnog prinosa Hrvata k obćem prosvjetnom napredku. A i s narodnog našeg gledišta bi takav podhvat zaslužio svako priznanje. Ne bi se događalo, da nas prešućuju kao do sada, niti da nas kao znanstvene radnike hrvatskoga roda i plemena svrstavaju pod tuđi krov i pribrajaju k Austrijancima ili Mađarima.

Ali da Hrvatska Bogoslovska Akademija bude u stanju poduzeti takav posao, potrebno je, da je izdašno podpomogne hrvatsko svećenstvo i hrvatska znanstvena javnost uobće. S pomaganjem kakovo je do sada bilo, vjerojatno će još dosta vode proteći Savom, dok Hrvatska Bogoslovska Akademija bude mogla pristupiti k ovom potrebnom poslu.